Arthesis

Mededelingenblad van de
Stichting Ars et Mathesis
Redaktieadres:
Waldeck Pyrmontlaan 20
3743 DE Baarn
1e jaargang nr 1; sept. '86

STICHTING ARS ET MATHESIS
ARTIKEL 2 UIT DE STATUTEN:

De stichting stelt zich ten doel de belangstelling te bevorderen voor kunstuitingen die een raakvlak met de wiskunde hebben, door het organiseren van tentoonstellingen, het publiceren van boeken en artikelen, casu quo de medewerking verlenen aan tentoonstellingen en/of publicaties op dit gebied. Verder zal zij zich bezighouden met alle aktiviteiten die tot dit doel kunnen leiden.

ARS EN MATHESIS, WAT BEZIELT ZE?

Het initiatief voor de stichting Ars en Mathesis ligt bij wiskundigen. Die zijn soms zo geboeid door het feit dat de gedachtenspinsels van hun vak bruikbaar zijn om zonsverduisteringen mee te voorspellen, om maanreizigers precies op de plaats van hun bestemming te brengen, om de geheimen van de aller elementairste, allerkleinste deeltjes te ontcijferen, dat ze verder gaan. Wiskunde is ook bruikbaar in de biologie, in de sociale wetenschappen; om ook daar voorspellingen te doen, in de meteorologie om weersverwachtingen uit te spreken. Is wiskunde ook bruikbaar in de schone kunsten, de schilderkunst, de muziek, de poëzie?

Er is een grote invloed van de wiskundige theorie van het perspectief op de schilderkunst aan te wijzen. Het zoeken construeren van ornamenten is een wiskundige bezigheid, waarbij wiskundig onderzoek de helpende hand kan bieden. Wanneer we aan muziektheorie denken, aan tertsen en kwinten, dan refereren we graag aan Pythagoras, die we uit de meetkunde kennen. En lange tijd was in het onderwijs de afstand tussen rekenkunde, meetkunde en muziektheorie niet zo groot. En zijn rijmschema's, lettergreepstructuren in rondeel, haïku, sonnet, enz. niet overbekend ?

De stichting wil door middel van studie en expositie de relatie nog wat verder uitdiepen. Veel is al geschreven over de abstractie. En zijn moderne kunst en moderne wiskunde niet voor een belangrijk deel beiden abstract ? In ieder geval wordt hetzelfde bijvoeglijk naamwoord graag gebruikt. In de beeldende kunst wordt bovendien naast abstracte kunst ook vaak en graag de term geometrische kunst benut. Elementaire meetkundige vormen als bouwstenen in de beeldvorming gebruiken, was de opzet van het kubisme. Structuren blootleggen is de ondertitel van het beroemde wiskunde-leerboek (op universitair niveau) van Nicolas Bourbaki dat sinds de dertiger jaren tot op heden in afleveringen verschijnt. Maar evengoed vinden we in de musea regelmatig tentoonstellingen met titel 'Structuur' of afleidingen ervan.

Mijn stelling is niet dat de kunst een hulpwetenschap voor de wiskunde kan zijn, zoals in vroeger eeuwen de werkzaamheden van de graveur of schilder , de bioloog en geoloog ondersteunden. Evenmin durf ik de stelling te verdedigen dat wiskunde een hulpwetenschap voor de kunst is. Maar er zijn verrassende analogieën te vinden. En daar binnen de wiskunde de analogie een van de sterkste hulpmiddelen bij het creatieve proces (hoewel het resultaat na de creatieve inval wel altijd met deductie geverifieerd moet worden) ligt het voor de hand dat wiskundigen de analogie tussen kunst en hun discipline willen bestuderen.

Aan de andere kant heb ik de indruk dat er binnen de kring van de kunstenaars OOK mensen zijn die belangstellen in de dialoog met wiskundigen. Niet omdat de laatsten het laatste woord zouden hebben, maar omdat hun beider onderzoek elkaar kan stimuleren.

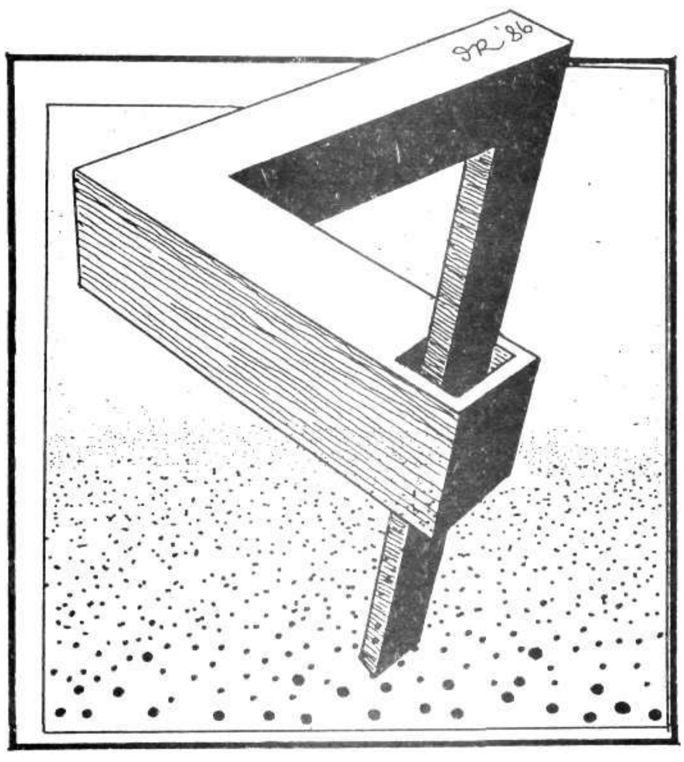
En dan zijn er voor wiskundig gebruik ontworpen materiële en geestelijke hulpmiddelen die ook bruikbaar voor de kunstenaar zijn, zoals een passer en liniaal (denk aan Dürer's onderwijs) zoals nu rekenmachine en computer, zoals gulden snede en Fibonacci getallen (denk aan Corbusier), en zo veel meer.

F. van der Blij.

DE STICHTING ARS ET MATHESIS.

De stichting Ars et Mathesis werd op 16 december 1983 door F. van der Blij, J.A.F. de Rijk, N.T. Lakeman en W.F. Veldhuijsen opgericht. Later traden D.Ouwehand en W.Kotte tot het bestuur toe.
Ter gelegenheid van twee internationale congressen over wiskundeonderwijs werden te Noordwijkerhout en Leiden minitentoonstellingen over het thema onmogelijke figuren gehouden.
Op 26 juli 1985 vond in het congrescentrum Leeuwenhorst een bijeenkomst van belangstellenden plaats, hiervoor werden ongeveer 150 uitnodigingen verzonden, meer dan de helft van de genodigden was aanwezig. Tijdens deze bijeenkomst werd het boekje "Avonturen met onmogelijke figuren" door Bruno Ernst ten doop gehouden. Vele ervaringen werden door de deelnemers van deze bijeenkomst uitgewisseld en veel meegebracht werk werd ten toon gesteld.
Op 22 november 1985 werd in het Vlaams Centrum te Amsterdam, ter gelegenheid van de publicatie van het boek "Pythagorasboraen" een tentoonstelling van werk van Jos de Mey geopend. Vele belangstellenden van Ars et Mathesis waren daar aanwezig.
De bestuursleden gaven in een groot aantal gevallen incidenteel medewerking en advies bij activiteiten zoals lezingen en tentoonstellingen. Met de stichting Creatieve Computer Applicaties en de stichting De Kunsten werd samengewerkt. Door de

laatste werd een druk bezochte bijeenkomst georganiseerd, waar prof. Emmer (Rome) zijn Escher-films vertoonde en toelichtte. Op uitnodiging van de Stichting Ars et Mathesis bezocht in oktober 1984 de Poolse wiskundige en informaticus prof. Zenon Kulpa (Warschau) Nederland. Hij gaf een aantal lezingen over iconics en onmogelijke figuren en bracht een schat van visueel materiaal mee.
De tentoonstelling Onmogelijke Figuren in het Museum voor Hedendaagse Kunst te Utrecht is eveneens een initiatief van de stichting. In de toekomst hoopt de stichting aandacht te geven aan andere onderwerpen, die tot het gebied van Ars et Mathesis behoren. Gedacht wordt aan activiteiten rond perspectief, de gulden snede, moiré, e.d.

PYTHAGORAS

Pythagoras is een wiskundetijdschrift voor scholieren. Naast allerlei puzzels, wiskundige nieuwtjes e.d. verschijnen er in dit blad regelmatig artikelen waarin gewezen wordt op het verband tussen (moderne) wiskunde en (moderne) kunst.
Een jaargang (die loopt van september tot september) bevat 6 nummers van 28 tot 36 pagina's. De prijs voor een jaar abonnement bedraagt ƒ 19,50 (voor België 355 BEF). Voor een abonnement kan men zich wenden tot:
Stichting IVIO, Postbus 37, 8200 AA Lelystad (NL), tel 03200-26514.